

Azerbaycan Ekonomisinde İstikrar Faktörü ve Aliyevler Dönemi

Stability Factor in The Economy of Azerbaijan and Aliyev Period

Öz

Sovyetler Birliği'nin dağılması ile birlikte bu devleti meydana getiren on beş cumhuriyet bağımsızlıklarını ilan etmiş ve uluslararası toplumun yeni üyeleri olarak sistemdeki yerlerini almışlardır. Bununla birlikte bağımsızlıkla başlayan süreç söz konusu ülkelerin birçoğu için oldukça sancılı başlamış ve ekonomiden siyasete pek çok sorunla boğuşmak durumunda kalmışlardır.

Bağımsızlık sonrası döneme sancılı başlayan ülkelere de Azerbaycan olmuştur. Bağımsızlıkla birlikte Azerbaycan'da siyasal istikrarsızlığın hakim olduğu bir dönem başlamıştır. Bağımsızlık ilanının gerçekleştirildiği 18 Ekim 1991 tarihinden Haydar Aliyev'in Cumhurbaşkanı seçildiği 3 Ekim 1993 tarihine kadar olan iki yıllık zamanda geçici dönemlerle birlikte dört ayrı cumhurbaşkanı görev yapmıştır. İki yıllık bu süre sonunda Azerbaycan'da ekonomi dibe vurmuş, enflasyon binli rakamlara çıkmıştır. Azerbaycan'ın bu istikrarsız durumu Haydar Aliyev'in iktidara gelmesi ile birlikte değişmeye başlamış ve yaşanan istikrarla birlikte başta ekonomi olmak üzere birçok alanda önemli gelişmeler sağlanmıştır. 2003 yılında yönetimi babasından devralan İlham Aliyev, genel anlamda babasının takip ettiği politikayı devam ettirerek Azerbaycan'ı çok daha ileri noktalara taşımıştır.

Bu bildiride uzun soluklu baba ve oğul Aliyevlerin iktidarları ile sağlanan siyasal istikrarın Azerbaycan'ın ekonomik gelişimine katkıları ve kötü gidişin nasıl tersine döndürüldüğü anlatılacaktır. Devamında ise oğul Aliyev'in babasının politikalarını genel anlamda devam ettirerek söz konusu istikrarlı yapının getirisini maksimize etmeye çalışmasına değinilecektir.

Abstract

Following the disintegration of the Soviet Union, fifteen republics claimed their independence, as they had constituted the union, and took their places in the system as new members of the international arena. The process, which started with independence, started actually very painful for many of these countries and they had to struggle many issues from economy to politics. Azerbaijan has been one of the countries which started the independence process with problems. With independence period, a political instability has been experienced in Azerbaijan. In addition to economic problems, the effects of the massacres, made by Armenians, gave rise to public dissatisfaction towards the government so that long-running governments could not be established in Azerbaijan. The political instability of Azerbaijan changed by Haydar Aliyev and he remained in power for 10 years. With this political stability, a new era started in Azerbaijan and many important developments were experienced in many areas, especially in economics. With the elections, held in 2003, İlham Aliyev took over the power from his father and led Azerbaijan to many important levels as basically following the policies, his father determined.

In this abstract, the effects of long-running political stability, established by father-son Aliyev's power, on the development of Azerbaijan will be emphasized. Additionally, negative results, which are stemmed from political instability, will be analyzed, moreover, how the retrogressive condition, which is led by political instability in a country, might be reversed with political stability to be established, will be explained. In the following part, it will be mentioned that how son Aliyev tries to maximize the return of political stability in Azerbaijan as mainly following his father's policies.

Giriş

Son dönemlerde ülkelerin makro ekonomik performans farklılıklarına yönelik yapılan çalışmalarda söz konusu performansı etkileyen faktörlerin neler olduğu sorusunun cevabı aranmaktadır. Bu bağlamda gelişmiş ülkelerde ekseriyetle demokratik yönetimlerin var olması,

Kadir Sancak

Dr. Öğr. Üyesi, Gümüşhane
Üniversitesi, İİBF, Uluslararası
İlişkiler Böl., kadorsancak@gmail.com

Article Type / Makale Türü

Review / Derleme

Anahtar Kelimeler

Azerbaycan, İstikrar, Haydar Aliyev, İlham
Aliyev

Keywords

Azerbaycan, Stability, Haydar Aliyev, İlham
Aliyev

Bilgilendirme

Kazakistan'ın Türkistan Şehri'nde Nisan 2017
tarihinde Uluslararası Sosyal Bilimler
Kongresi: Türkistan Forumu III'te "Aliyevler
Örneğinde Azerbaycan Siyasetinde Devamlılık
ve İstikrarın Önemi" adıyla sunulan bildirinin
düzenlenmiş halidir.

JEL: E63, F59

Submitted: 11 / 12 / 2018

Revised: 14 / 01 / 2019

Accepted: 31 / 01 / 2019

demokrasi ile ekonomik gelişme arasında bir ilişki kurulabileceği düşüncesini akla getirmiştir. Ancak yapılan gerek teorik gerekse ampirik çalışmalarda ekonomik performansla demokrasi arasında açık ve kesin bir ilişki ortaya konulamamıştır (Şanlısoy ve Gök, 2010: 102). Diğer bir ifadeyle ekonomik gelişmeyi etkileyen etkenin devletlerin yönetim şekilleri değil, nasıl bir yönetim gösterildiği ile ilgili olduğudur. Eğer ki bir ülke ekonomik gelişmeyi sağlayacak şartları oluşturacak şekilde iyi yönetiliyorsa, bu ülkenin yönetim modelinin adı önemli olmamaktadır (Şanlısoy, 2010: 196).

Yönetim modelleri ile ekonomik gelişme arasında net ve kesin bir bağlantı kurulamayınca bu defa siyasal istikrar ve ekonomik gelişme arasında bir ilişkinin varlığını araştıran çalışmalar ön plana çıkmıştır (Şanlısoy, 2010: 196). Dünyada 90'lı ve 2000'li yıllarda söz konusu ilişkiyi ele alan birçok ampirik çalışma yapılmış ve siyasal istikrarsızlıkla ekonomik büyüme arasında doğrudan veya dolaylı bir ilişkinin var olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmalar neticesinde teorik ve ampirik literatürde siyasal istikrarsızlığın ekonomik büyümeyi olumsuz yönde etkilediği şeklinde bir sonuç ortaya çıkmıştır (Ünal, 2011: 74-76).

İstikrarsızlık kavramı Türk Dil Kurumu'nun sözlüğünde "İstikrarsız olma durumu, dengesizlik, kararsızlık" olarak açıklanmaktadır. Akademik çalışmalarda politik istikrarsızlık kavramından söz edildiğinde ise durumun iki farklı bağlamda ele alındığı görülmektedir. Birincisinde darbe, devrim gibi anayasal çerçeve dışındaki gelişmelerle gerçekleşen iktidar değişimleri, ikincisinde ise yapılan seçimler sonucunda anayasal çerçevede ortaya çıkan koalisyon hükümetleri ve hükümetlerin değişimindeki sıklıklar anlaşılmaktadır (Şanlısoy ve Gök, 2010: 104-105).

Politik istikrarsızlık bir ülkenin ekonomik büyümesine farklı birçok nedenle olumsuz şekilde etki etmektedir. Politik istikrarsızlık her şeyden önce geleceğe ilişkin belirsizliklere yol açtığı için bu durum yatırımların azalmasına ve büyümenin düşük oranda gerçekleşmesine neden olmaktadır (Şanlısoy ve Gök, 2010: 106).

Geleceğe ilişkin sağlıklı öngörülerde bulunulamaması nedeniyle risk artmakta, bu da yatırım kararlarında geri adım atılmasına veya yatırımların yurt dışına kaymasına yol açmaktadır (Karahana ve Karagöl, 2014: 2). Bu bağlamda etkin kamu yatırımlarının yapılmaması, bütçenin ağırlıklı olarak tüketime yönelik tahsis edilmesi, uzun vadeli verimli yatırımlar yerine popülist politikaların uygulanması, borç stoklarındaki artışın çözülememesi ve bunlarla bağlantılı olarak yüksek enflasyon oranlarının ortaya çıkması söz konusu istikrarsızlığın sonuçları arasında sayılmaktadır (Karahana ve Karagöl, 2014: 3). Benzer şekilde istikrarsızlığın yol açtığı geleceğe ilişkin belirsizlik yurt içindeki ve yurt dışındaki yatırımcılar için bir güven sorunu doğurmaktadır. İstikrarsızlıktan kaynaklı olarak finansal sermayenin yanında beyin göçü ya da beşeri sermaye göçü olarak tanımlanan durum da yaşanmaktadır (Şanlısoy ve Gök, 2010: 107).

1950'li yıllarla 2000'li yıllar arasındaki farklı dönemleri ele alan ve dünyanın büyük çoğunluğunu kapsayan birçok ampirik çalışmada¹ siyasi istikrarsızlığın büyüme üzerinde negatif ve anlamlı bir etkisinin olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu durum çalışmanın konusunu oluşturan Azerbaycan özelinde de gözlemlenebilmektedir. Azerbaycan'da politik istikrarsızlığı doğuran nedenler ve bu nedenlerin meşruluğunun tartışılması bu çalışmanın konusu değildir. Burada bir şekilde ortaya çıkmış olan istikrarsız dönem ile sonrasında baba ve oğul Aliyevlerle birlikte başlayan istikrarın Azerbaycan ekonomisi üzerindeki olumlu sonuçları ele alınmaktadır.

1. Azerbaycan'da Siyasal Süreç

Bağımsızlığının yirmi altıncı yılını yaşayan Azerbaycan'da şimdiye kadar dört cumhurbaşkanı görev yapmıştır. İstikrar kavramı bağlamında değerlendirildiğinde ise Azerbaycan tarihini üç ayrı dönem olarak ele almak daha anlaşılır bir görüntü sunmaktadır.

¹ Yapılan birçok çalışmanın kapsadıkları yıl aralıkları ve ülkeler bir tablo halinde şurada görülebilir. Ünal Arslan, Siyasi İstikrarsızlık ve Ekonomik Performans: Türkiye Örneği, Ege Akademik Bakış, Cilt: 11, Sayı: 1, Ocak 2011, ss. 73 -80, s.76.

1.1. Birinci Dönem, Muttalibov ve Elçibey Yönetimleri/İstikrarsızlık Dönemi

Azerbaycan devleti bağımsızlığını 1991 yılında elde etmiştir ancak bağımsızlık öncesinde baş gösteren Dağlık Karabağ sorunu bugüne kadar Azerbaycan'ın politik yaşamını belirleyen en önemli gelişme olmuştur. Ülkeyi istikrarsızlığa sürükleyen birçok gelişmenin de temelinde bu sorundan kaynaklanan çatışmalar yer almıştır. Henüz bağımsızlık öncesinde, Ocak 1990 tarihinde Azerbaycan Komünist Partisi Genel Sekreterliğine getirilmiş olan Ayaz Muttalibov, 18 Mayıs 1991 tarihinde Azerbaycan Yüksek Sovyet'i tarafından devlet başkanı seçilmiş ve böylece 18 Ekim 1991 tarihinde bağımsızlığını ilan eden Azerbaycan devletinin ilk cumhurbaşkanı olmuştur (Mardanov, 2013: 60).

Muttalibov, kısa süren cumhurbaşkanlığı sırasında Rusya yanlısı bir politika benimsemiş ve Azerbaycan'ın BDT(Bağımsız Devletler Topluluğu) üyeliğine sıcak bakmıştır. Ancak Azerbaycan'ın Karabağ'da sürekli toprak kaybetmesi ve Rusya'nın Ermenistan'a yardım ettiği iddiaları Muttalibov'u zor durumda bırakmıştır. Özellikle 26 Şubat 1992 tarihinde Ermenilerin Hocalı'da Azerbaycanlıları katlettiği haberleri infial uyandırmış ve geniş halk kitleleri Muttalibov'un istifasının istendiği büyük çaplı gösteriler düzenlemişlerdir. Artan tepkilere daha fazla dayanamayan Muttalibov, bağımsızlığın üzerinden henüz yıl geçmeden 6 Mart 1992 tarihinde istifa etmek zorunda kalmıştır. Boşalan cumhurbaşkanlığı makamı için 7 Haziran 1992 tarihinde seçim yapılmış ve seçimi Ebülfez Elçibey kazanmıştır (Mardanov, 2013: 60-61).

Elçibey, Rusya yanlısı bir politika izleyen selefi Muttalibov'un aksine Rusya'ya mesafeli durmuş ve Türkiye yanlısı bir politika yürütmeye başlamıştır. Bu dönemde kısaca *Türkçülük* tabiri ile tanımlanabilecek politik yaklaşım çerçevesinde Latin Alfabesi'ne dönüş yapılmış ve *Azerbaycan dili* ifadesi de *Türk dili* şeklinde değiştirilmiştir. Kuzey ve Güney Azerbaycan'ın birleşmesi düşüncesini açık bir şekilde dile getiren Elçibey, bu söylemleri ile Rusya'ya ilaveten İran'ı da karşısına almıştır. Bu politik tercihlerini petrol anlaşmalarına da yansıtan Elçibey Batılı petrol şirketleri ile anlaşma imzalanmasına öncelik vermiştir. Azerbaycan'ın BDT üyeliğini iptal eden Elçibey(Cafersoy, 2001: 101), buna alternatif olarak Türkiye ile çok yakın ilişkiler kurmaya çalışmış ancak Türkiye'den istediği desteği her zaman alamamıştır (Tokluoğlu, 2012: 36-37).

Elçibey'in Rusya'yı rahatsız eden politik tutumunun belki bir sonucu olarak Azerbaycan, Ermenistan'la arasındaki çatışmalarda ciddi toprak kayıpları yaşamaya başlamıştır. Laçin'den sonra Mart 1993'te Kelbecer bölgesinin de kaybedilmesi ile birlikte Elçibey yönetimi de sorgulanır hale gelmiştir. Halkın tepkisi bir takım kıskırtmalarla beraber iç isyana dönüşünce Elçibey Haziran 1993'te Bakü'den ayrılmış ve iktidarı fiilen sona ermiştir (Mardanov, 2013: 62-63).

1.2. İkinci Dönem, Haydar Aliyev'le birlikte istikrarın sağlanması

3 Ekim 1993 tarihinde cumhurbaşkanı seçilen Haydar Aliyev, selefi Elçibey'den farklı bir politik anlayış benimsemiş ve onun zamanında yapılan birçok değişiklik tekrar eski haline döndürülmüştür. Daha önce sözü edilen konuşulan dilin adı yeniden Azerbaycan Dili olarak değiştirilmiş ve benzer şekilde Eylül 1993'te Azerbaycan'ı BDT'ye üye yapmıştır. İran ve Rusya ile daha yakın ilişkiler kurulurken Türkiye ile ilişkilere belli bir mesafe konulmuştur. Haydar Aliyev, güç dengelerini dikkate alarak şekillendirdiği politikasında Avrupa ve Amerika ile de yakın ticari ilişkiler kurmaya gayret etmiştir (Tokluoğlu, 2012: 39).

Haydar Aliyev ülke içinde kontrolü sağladıktan sonra ülkenin en önemli sorunu ve istikrarsızlık kaynağı olarak gördüğü Dağlık Karabağ meselesine el almıştır. Sorunun çözümünü sağlayamasa da 27 Temmuz 1994 tarihinde Ermenistan'la bir ateşkes imzalayarak hem bir yandan zor durumda olan ekonomiyi askeri harcamaların baskısından kurtarmış, hem de savaş nedeniyle enerji alanında dışarıdan gelecek olan yatırımcıların güvenlik endişelerini gidermeye çalışmıştır (Dikkaya ve Demirci, 2013a: 192). Nitekim bunun akabinde Azerbaycan için önemli bir dönüm noktası olan ve Asrın Anlaşması olarak nitelenen petrol anlaşması imzalanmıştır. Aliyev yürüttüğü denge politikasının (Çelikpala, 2012: 328) bir gereği olarak 20 Eylül 1994 tarihinde imzalanan bu anlaşmaya başta Rusya ve ABD olmak üzere -doğudan ve batıdan- 8 ülkeden 13 şirketi dahil etmiştir.² Ülkede istikrarın sağlanması bağlamında Haydar Aliyev bu iki hamle ile birlikte siyasi ve ekonomik

² Katılımcı ülke ve şirket isimleri için bakınız. "Asrın Anlaşması", http://www.azerbaijans.com/content_775_tr.html

anlamda önemli bir başlangıç yapmıştır. Bunun devamında 1995 yılında Azerbaycan Anayasası hazırlanmış ve bununla birlikte siyasal istikrarın sağlanması yolunda büyük bir adım atılmıştır. Siyasal istikrarın etkisi ekonomiye de yansımış ve 1994 yılında ekonomideki toparlanmanın başladığı görülmüştür (Dikkaya ve Demirci, 2013a: 192-193). Piyasa ekonomisi ile ilgili gerekli hukuki düzenlemelerin yapılmasıyla beraber ekonomik gelişme yükselen bir ivme kazanmıştır. Politik istikrarsın sağlanmasıyla oluşan güven ortamı, yabancı yatırımcıyı da Azerbaycan'a çekmiş ve özellikle enerji sektörüne Batılı ülkelerden ciddi rakamlarda sermaye akışı gerçekleşmiştir (Mardanov, 2013: 68).

On yıl boyunca iktidarda kalan Haydar Aliyev ülkede istikrarı sağlamış ve kurumsallaşma adına önemli adımlar atmıştır. Ekonomik gelişmeyle paralel olarak uluslararası alanda Azerbaycan'ın saygınlığını artırmış ve yabancı sermaye için ülkesini yatırım yapılabilir, cazip bir ülke haline getirmiştir. Gerek siyasi, gerekse ekonomik anlamda çok ciddi sorunların yaşandığı bir ortamda iktidara gelen Haydar Aliyev, önemli işler başardığı on yılın ardından 2003 yılında sağlık sorunları nedeniyle cumhurbaşkanlığı görevinden yarılmıştır (Mardanov, 2013: 69).

1.3. Üçüncü Dönem, İlham Aliyev'le İstikrar ve Devamlılığın Sağlanması

15 Ekim 2003 tarihinde gerçekleşen seçimde İlham Aliyev Azerbaycan'ın dördüncü cumhurbaşkanı seçilmiştir (Mardanov, 2013: 69). Bu zamana kadar olan cumhurbaşkanlığı değişimleri beraberinde ciddi politik değişikliklere de yol açmış, halefler seleflerin izledikleri politikanın tam aksi yönde bir politika geliştirmişlerdir. Daha önce de ifade edildiği üzere, söz gelimi Muttalibov Azerbaycan'ı BDT içerisinde görmek isterken, halefi Elçibey buna karşı çıkmıştır. Elçibey'den sonra cumhurbaşkanı olan Haydar Aliyev ise Azerbaycan'ı yeniden BDT üyesi yapmıştır. Yani kısa bir zaman zarfında değişen cumhurbaşkanları ile birlikte Azerbaycan'ın dış politikasında da radikal değişiklikler meydana gelmiştir. Haliyle ortak bir duruş sergilenememiş ve politik devamlılık sağlanamamıştır. Bu durum İlham Aliyev'in cumhurbaşkanı seçilmesiyle birlikte değişmiştir. İlham Aliyev, babasından devraldığı ekonomik ve siyasi mirası büyük ölçüde muhafaza ederek daha ileri noktalara taşımaya çalışmıştır. Bu bağlamda baba oğul Aliyevlerin iktidar değişimleri politik anlamda bir kesintiye yol açmamış, genel hatlarıyla devamlılık sağlanarak istikrar muhafaza edilmiştir (Dikkaya ve Demirci, 2013b: 201).

Babasının politikalarındaki temel esasa aynı şekilde riayet eden oğul Aliyev döneminde Azerbaycan politik istikrar ortamında önemli bir ekonomik gelişme sağlamış, ekonomik gelişmenin sağladığı özgüvenle de güçlü bir siyasal yapı ortaya çıkmıştır. Bir başka ifade ile oğul Aliyev'in iktidarında politik istikrarla ekonomik yapı karşılıklı olarak birbirlerini beslemişlerdir (Çelikpala, 2013: 254).

2. Azerbaycan Ekonomisinin İstikrar Bağlamında Analizi

Buraya kadar olan dönemde Azerbaycan'ın yirmi altı yıllık bağımsızlık tarihi istikrar merkezli olarak üç ayrı dönemde ele alındı. Bu bölümde ise bağımsızlıktan bugüne ekonomik yapıdaki değişim ele alınacaktır. Konu bütünlüğünün bozulmaması için ayrı ayrı dönemlendirmeler yapılmayacak ancak istikrara bağlı olarak yaşanan değişimler metin içerisinde zikredilecektir.

Henüz Sovyetler Birliği dağılmadan önce Birliği oluşturan cumhuriyetler içerisinde ekonomik yapı ve kaynaklar bakımından bağımsızlığa hazır iki cumhuriyetten birinin Azerbaycan olduğu düşünülmekteydi (Aras, 2003-2004: 2). Ancak bağımsızlığın ilk yıllarında siyasal istikrarın sağlanamaması nedeniyle özellikle enerji kaynaklarının ekonomiye katkısı sınırlı kalmıştır. Siyasal istikrarın sağlanamaması piyasa ekonomisine geçişte stratejik bir planlamanın hazırlanıp uygulamaya sokulmasına mani olmuştur. Bu nedenle de ekonomide ihtiyaç duyulan reformlar gerçekleştirilememiştir. Devlet bütçesinin büyük bir kısmı savaş harcamalarına ayrılmış ve bu şartlarda yabancı sermayenin ülkeye çekilmesi mümkün olmamıştır. Bağımsızlığın ilk dönemi olan 1991-1994 yılları arasında Azerbaycan ekonomisinin genel dengeleri alt üst olmuştur. 92-94 yıllarında enflasyon dört haneli rakamlara ulaşmıştır. Bağımsızlığın hemen öncesi olan 1990 yılına oranla dört yıl içerisinde GSMH % 53 oranında bir düşüş göstermiştir (Aras, 2003-2004: 3). Yüksek enflasyon ve ekonomik krizle birlikte toplumda gerginlikler artmış ve bu durum siyasal istikrarı

tehlikeye düşürmüştür. İstikrarsızlık ekonomik krizleri, ekonomik krizler de istikrarsızlığı beslemiştir.

Azerbaycan ekonomisindeki büyük kriz ve siyasi yapıdaki istikrarsızlık hali Haydar Aliyev'in iktidara gelmesiyle ortadan kalkmaya başlamıştır. Bu bağlamda ilk adım 1994 yılında imzalanan ateşkesle atılmış ve böylece yabancı sermayenin ülkeye çekilmesinde öncelikli bir sorun olan güvenlik konusu bu şekilde çözüme kavuşturulmuştur. Akabinde 1995 yılında kabul edilen anayasa ile özel mülkiyetin, özel teşebbüsün ve küresel ekonomiye entegrasyonun hukuki altyapısı oluşturulmuştur (Aras, 2003-2004: 4).

Siyasal istikrarın bir ölçüde sağlanmasıyla beraber ekonomide üç hedef doğrultusunda adımlar atılmaya başlanmıştır. Bu hedefler; ilk olarak ülkenin doğal kaynak rezervlerinin etkin bir şekilde işletilmesi, ikinci olarak piyasa ekonomisine uygun bir ekonomik yapının kurulması ve son olarak küresel ekonomi ile entegrasyonun sağlanması şeklinde ortaya konulmuştur (Dikkaya ve Demirci, 2013a: 191-192).

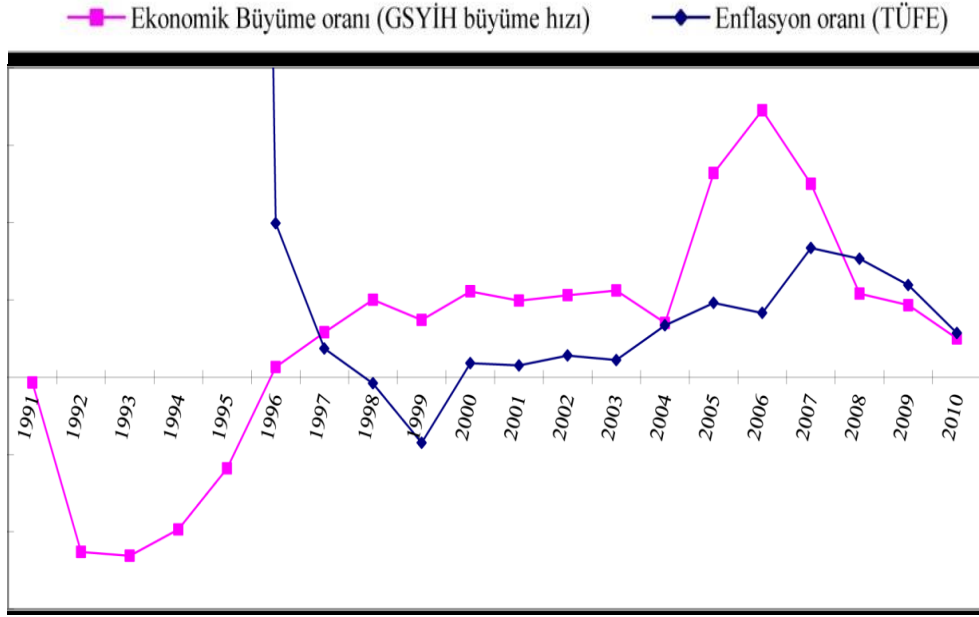
Söz konusu hedeflerin gerçekleştirilmesi yolunda kısa sürede atılan adımlar sonuç vermeye başlamış ve ekonomideki iyileşme makroekonomik göstergelere yansımıştır. (Tablo 1) Söz gelimi 1994 yılında % 1700'lere ulaşan enflasyon oranı 2000 yılına gelindiğinde % 1,8'lere gerilemiştir (Aras, 2003-2004: 4).

Tablo 1: 1991-2002 Yılları Arasında Azerbaycan'ın Makro Ekonomik Göstergeleri

Yıllar	GSMH Değişimi (%)	GSMH (milyon \$)	Kişi Başına GSMH (\$)	Enflasyon Oranı (%)	İşsizlik Oranı (İşsizlerin Faal nüfusa oranı)	GSMH'da Özel Sektörün Payı (%)	Yabancı Yatırımlar (milyon \$)
1991	-0.7	703.1	98.3	206.6	0.11	15	-
1992	-22.6	1309.8	180.4	1012.3	0.17	17.7	-
1993	-23.1	1326.9	179.9	1229.1	0.52	24	-
1994	-19.7	1629.3	217.9	1763.5	0.65	29.3	150
1995	-11.8	2415.2	319.3	511.8	0.78	34	375.1
1996	1.3	3180.8	416.2	19.9	0.86	38	620.1
1997	5.8	3960.9	513.2	3.7	1.03	46	1307.3
1998	10	4446.6	570.6	-0.8	1.13	55	1472.0
1999	7.4	4583.6	583.0	-8.5	1.20	62	1091.1
2000	11.1	5272.6	665.0	1.8	1.17	68	927
2001	9.9	5707.8	714.3	1.5	1.29	71	1091.8
2002	10.6	6089.9	756.3	2.8	1.35	73	1700

Kaynak: Aras, 2003-2004: 5

Haydar Aliyev döneminde ekonomide yaşanan iyileşme ve büyüme babasının politikalarını devam ettiren oğul Aliyev döneminde de devam etmiştir. Haydar Aliyev'in öldüğü yıl olan 2003 yılında özel sektörün GSMH içindeki payı % 73 iken, aynı politikaları devam ettiren ve geliştiren Aliyev döneminde -2010 yılında- bu oran % 90'a yaklaşmıştır. 2002 yılında % 10 seviyesinde olan işsizlik oranı 2011 yılına gelindiğinde % 5,4'e düşmüştür (Dikkaya, ve Demirci, 2013b: 203, 204, 206). Aynı yıllar esas alındığında 2,166 milyon dolar olan toplam ihracatın dokuz sene içerisinde on kattan daha fazla bir artış göstererek 29,843 milyon dolara yükseldiği görülmüştür. Netice itibariyle baba oğul arasında politik istikrardaki devamlılık ekonomi göstergelerine de yansımış ve baba Aliyev döneminde başlayan ekonomik büyüme herhangi bir duraksama olmadan oğul Aliyev döneminde de devam etmiştir. (Grafik-1)

Grafik 1: 1991-2010 Yılları Arasındaki Büyüme Ve Enflasyon Grafiği

Sonuç ve Değerlendirme

Yapılan birçok ampirik çalışma ile birlikte politik istikrarla ekonomik büyüme/ gelişme arasında anlamlı bir ilişkinin varlığı ispat edilmiştir. Bu bağlamda söz konusu ilişkinin açık bir şekilde görülebildiği ülkelerden biri de Azerbaycan olmuştur. 1991 yılında bağımsızlığına kavuşan Azerbaycan'ın sahip olduğu özellikle petrol ve doğalgaz gibi kaynakları ile zengin bir potansiyele sahip olduğu görülmüştür. Ancak Dağlık Karabağ meselesinin katalizör görevi gördüğü bir konjonktürde arzu edilen politik istikrar sağlanamamış, istikrarsızlığın doğal bir sonucu olarak ülkede ekonomik krizler baş göstermiştir. Ekonomik krizlerle politik istikrarsızlık karşılıklı olarak birbirlerini beslemiş ve ülke büyük bir darboğaza girmiştir.

Azerbaycan'ın içinde bulunduğu bu durum Haydar Aliyev'in iktidara gelmesiyle birlikte değişmeye başlamış ve kurumsallaşma yolunda atılan adımlar politik istikrarla birlikte ekonomik büyümeyi de sağlamıştır. Haydar Aliyev'den sonra iktidara oğlu İlham Aliyev'in gelme sürecinde izlenen politikalarda herhangi bir kırılma yaşanmamış, bu durum ekonomik performansa da olumlu olarak yansımıştır. Babasının politikalarını genel hatlarıyla devam ettiren İlham Aliyev'in bu yaklaşımı makroekonomik göstergelerde de karşılık bulmuş ve konu ile ilgili grafiklerde bu durum açık bir şekilde gözlenmiştir.

Kaynakça

- Aras, O. N. (2003-2004), Azerbaycan Ekonomisi ve Dönüşüm Süreci, *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 19, 1-15.
- Arslan, Ü. (2011) Siyasi istikrarsızlık ve ekonomik performans: Türkiye örneği, *Ege Akademik Bakış*, 11(1). 73-80.
- Cafersoy, N., (2001). *Elçibey dönemi Azerbaycan dış politikası*, Ankara: Asam yayınları.
- Çelikpala, M., (2012). Son yirmi yılda Türkiye'nin Azerbaycan, Gürcistan ve Ukrayna'ya yönelik dış politikası ve bu ülkelerdeki faaliyetleri, İ. Aydıngün ve Ç. Balım (Ed.), *Bağımsızlıklarının yirminci yılında Azerbaycan, Gürcistan ve Ukrayna*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- Dikkaya, M. ve Demirci, O., (2013a). Azerbaycan'ın küresel ekonomiye eklenmesinde Haydar Aliyev'in rolü, *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 22, 185-193.
- Dikkaya, M. ve Demirci, O., (2013b). Petrol doğal gaz ve ötesi: Modern Azerbaycan'da İlham Aliyev döneminin ekonomi politikası, Ç. Erhan (Ed.) *Kafkasya'nın yükselen yıldızı İlham Aliyev döneminde Azerbaycan*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Karahan, H. ve Karagöl, E. T., (2014). Ekonomik performansın temel taşı: Siyasi istikrar, *SETA Perspektif*, 41(Mart), 1-5.

-
- Mardanov, S., (2013). Azerbaycan dış politikasının temelleri, Ç. Erhan (Ed.) *Kafkasya'nın yükselen yıldızı İlham Aliyev döneminde Azerbaycan*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Şanlısoy, S. (2010), Politik istikrarsızlık-ekonomik süreç politikaları etkileşimi, *Sosyoekonomi*, 2010-2, 191-214.
- Şanlısoy, S. ve Gök, R., (2010). Politik istikrarsızlık-ekonomik büyüme ilişkisi: Türkiye örneği (1987-2006), *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25(1), 101-125.
- Tokluoğlu, C., (2012). Azerbaycan, İ. Aydınğün ve Ç. Balım (Ed.), *Bağımsızlıklarının yirminci yılında Azerbaycan, Gürcistan ve Ukrayna*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.